

Fröken Larsson, Tjurlångsgård

Årboga landsförsamling, Västmanlands län
uppl. 1919 - 20.

kvantiteten

Folketro och gamla seder i min hemtrakt,

tydligt

berättade av skogv. G. Eriksson, Lustigslätt, lantbr.

vårdslöst

A. Pettersson, V. Hallarö m. fl.

skunnar

Trolldom

sticker

indispråk

På våren, när korna första gången släpptes ut på bete, lades stål på ladugårdströskeln, som kreaturen skulle gå över, för att de ej skulle bli sagna av trollen (bergtagna). För att korna ej skulle få sommarsjuka, måste de gå över en röd yllestumpa första gången de släpptes på bete. Om en ko hade blivit bergtagen, skulle man försöka att snygga sig så nära henne att man kunde kasta en stålbit eller kniv över hennes rygg. Därigenom blev trolldomen hävd. Om man tagna en brödbit och skrapar daggen ifrån näsen på

(8 sid.)

2. 2.

1682

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

en ko, som man vill förstöra eller taga mjölken ifrån, och giver den åt sin egen ko, så kan man från henne mjölka även den mjölk, som skulle bliva efter den främmande kon. Om man borrar hål i ladugårdsväggen, lade kvicksilver i hålen och sedan täppte igen dem noga, så kunde ingen molldom bita på djuren. Om man en natt gick och drog ett lakan efter sig på en grannes åker, så att det släpade av daggen, och sedan läste några besvärjelser, så fick man hans skörd på sina åkrar. Om en bössa hade blivit förtrollad, vilket syntes, därigenom att ett djur ej kunde skjutas, hur nära man än befann sig, samt att bössan blev våt, när den skulle laddas, skulle man ladda den på den plats,

Lörke ^u Västmanland, Arboga ^{see 727. 1682.} 1682 <sup>1682. Ber Carsten
1682. G. Eriksson, & Petrus</sup> 3
där man ämnade skjuta, och tre nyror massa
tagas till förladdning. Sedan sköt man aldrig
bom med en sådan bössa. Om en fjäder blivit
förladdad, så att den ej kunde skjutas, skulle
man med en tång nypa av en massa spik-
huvuden och därmed ladda bössan. Fågeln
var mestadels endast skyddad mot bly men
ej emot järn. Pådana djur måste dock alltid
grävas ned i jorden, emedan deras kött var
oätligt. De bestodo nästan uteslutande av ben
och skinn, och fanns det något kött på dem, var
det alldeles blåsvart till färgen.

Gamalt skrock.

När harugglan tjuter nära husen, får man
sorg. När man skall resa bort och den första
man möter är ett funtimmer, är det bäst att
vända om hem igen, för annars kan man
vara säker om att det händer en någon olycka.

1682 asc nr 1682. -

Samma förhållande är det, om en ekorre hoppar över vägen framför en person. Olyckan kan dock då användas, om man vänder sig om och spottar bak- efter sig. Man skall kasta stål i virvelvindar, för då är den onde ute och åker. Om man skulle fiska i sjön Tjurlängen, måste man kasta pengar i sjön och på så sätt köpa fisk av sjörädet (Tjurlängskajsa). Om man på julafton, när alla sitta till bords, gick ut och tittade in genom fönstret, skulle man få se den sitta utan huvud, som skulle dö under året. Man fick ej gå baklänges, för då drag man sin mor till graven. Genom att midsommarafton hoppa över sju gärdesgårdar och vid var och en plocka en blomma samt sedan lägga dessa under huvudkudden kan man få se sin tillkommande. Om man står under ett träd, där gäcken gal, och önskar sig något (tre saker), får man sina önskningar uppfyllda. Om någon hittar en fyr-

Västmanl. LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 1682 2011, 10.5.5. 5.5.

Arboya väppling, så kan ingen förvända synen på personen
id. ifråga. En hästsko, uppspikad ovanför dören bringar
alltid lycka. Man kunde förtöra och även döda sina

Arboya: ovänner genom hollskott, hur långt borta de än be-
funno sig. Mot hollen var man bäst skyddad genom

Arboya att läsa "Fader vår" baklänges. Många lärde sig spela
av näcken. Detta tillgick på så vis, att man med fi-

Arboya olen tre torsdagskvällar å rad gick till en bäck, som
rann mot norr, och varje gång kastade ett svart lamm
i bäcken. På platser, där man ser ljusken om nätterna,
finnas skatter nedgrävda. Barn, som blivit bortbytta
av hollen, skulle man dra genom tjugan på ett
håd, som strax ovanför marken grenade sig i två halvor.
Ett djur, som blivit omblivet, kunde bliva friskt på
en kort stund genom vissa besvärjelser.

Väderleksregler.

När korna ruska på sig, blir det ruskväder, likaså
när katten sover på hjärnan. När räven tjuter.

6. 6.

2397 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNENS ARKIV 1032

blir det också oväder. När stenarna bli vita av rimfrost och kvistarna på björken få en rödaktig färg blir det mildväder. När korpen eller spillkråkan skriker om sommaren, blir det regn. Aftonrodnad kall natt, morgonrodnad vått hatt (nederbörd). När solen går ned bakom moln, blir det regn påföljande dag, går solen ned klart, blir det vackert väder. När råken ifrån skorstenen går ned mot marken blir det nederbörd. När tordypeln är ute och flyger, blir det vackert väder följande dag. Om svalorna flyga lågt blir det regn, flyga de däremot högt, blir det vackert väder.

Öknamn.

För var det alltid vanligt att försöka komma upp så tidigt som möjligt om morgnarna veckan före påsk. Den, som låg längst till sängs, fick alltid ett tillfälligt öknamn. Ex.: Palmsondagen palmosen, onsdag dymmelkotten, torsdag skärmosen, fredag

långslaten, lördagstumpen, påskdagen påsklåsa,
annandagen andagstossa.

Gåtar.

Två står i skyn, två stå å ly (lyssna), två visa
vägen till byn, fyra gångande, fyra hängande, en
slängande. Vad är det? Svar: Kow.

Vad är det för likhet mellan en änka och en
potatisblomma? Svar: De ha båda sina knölar
i jorden.

Det var en kvan. Kvamen hade fyra hörn. I
kvamen fanns en mjältnare, i varje hörn en katt,
var katt hade fyra ungar. Hur många fötter
fanns det i kvamen? Svar: Två, ty kattorna hade
tassar.

Det var en gång en Pelle, som mötte en Pelle, som
hade en Pelle på ryggen. "Vart ska du gå?" sa Pelle
till Pelle. "Jag ska gå å k^(döna)ristna min Pelle till Pelle" sa

8. 9.

LUNDS UNIVERSITETS 1682
FOLKMINNESARKIV

Pelle se Pelle. Hur många p finnes i detta?

Svar: I detta finnes ej något p.

Ordspråk

"Mätte vinden vända sig, till dess jag går hem,"
sa' kärningen, när han gick bort och hade vinden rakt
i ansiktet. "Då va' knuten" sa' skonakar'n, när han
fick en loppa i beckträden. "Då' va' fasligt va' kallt
då' ä'" sa' gubben, när han frôs fast i sängen. "Skall
jag gå med å skjuta på, så att ni kommer ned?"
sa' gumman, när gubben sade, att han skulle gå
och dränka sig. Den, som ligger och äter, får sitta å dö.
"Mycket av munnen men litet av ullen" sa' han,
som klippte hunden. "Här ska' spacklas" sa' målari'n,
när han stack in huvu' i gärdsgari'n. "Då' ä' oporto-
gryn", sa' häkari'n om rättloftarna. "En kan nog
sjunka djupt", sa' gubben, när han var full och ramla
ner i diket. "Nog går då' an, när då' drabbar folk å
inte kriter" sa' gubben, när gumman hans dog.